

ROMEO EN JULIA IN ZWITSERLAND

Radio Filharmonisch Orkest Groot Omroepkoor

Sir Mark Elder dirigent

Benjamin Goodson koordirigent

SALI

Matthew Newlin tenor

VRELI

Marina Costa-Jackson sopraan

MANZ

Tim Kuypers bariton

MARTI

Callum Thorpe bas

THE DARK FIDDLER

David Stout bariton

YOUNG SALI

Rik de Jong jongenssopraan

YOUNG VRELI

Lotte Cornel sopraan

GINGERBREAD WOMAN |

1ST PEASANT WOMAN | SLIM GIRL

Aylin Sezer sopraan

WHEEL OF FORTUNE WOMAN |

2ND PEASANT WOMAN

Jeannette van Schaik sopraan

CHEAP JEWELLERY WOMAN |

3RD PEASANT WOMAN | WILD GIRL

Nina van Essen mezzosopraan

MERRY-GO-ROUND MAN |

1ST PEASANT MAN | 1ST BARGEMAN

Raoul Steffani bariton

SHOWMAN | POOR HORN PLAYER

Leon van Liere tenor

SHOOTING-GALLERY MAN |

2ND PEASANT MAN | HUNCHBACKED

BASS-FIDDLER

Martijn Sanders bariton

2ND BARGEMAN

Martin Mkhize bariton

3RD BARGEMAN

Lucas van Lierop tenor

Frederick Delius 1862-1934

A village Romeo and Juliet 1899-1901, NEDERLANDSE PREMIÈRE

LYRIC DRAMA IN SIX SCENES AFTER GOTTFRIED KELLER

LIBRETTO Jelka en Frederick Delius | BEWERKING (DEELS) Tom Hammond

PREMIÈRE Berlijn, Komische Oper, 21 februari 1907

PAUZE NA DE VIERDE SCÈNE

Evert-Jan de Groot repetitor | **Sandra Eil** producent

Roland Lammers van Toorenborg stagemanager | **Jurjen Stekelenburg** boventiteling

matinee café

Na afloop van het concert kunt u in 'Matinee Café' de radiogesprekken bijwonen van Hans Haffmans en zijn gasten. Live vanuit het Concertgebouwcafé. Vandaag is **Sir Mark Elder** te gast. Daarna vertelt fagottist **Ronald Karten** over Bernhard Haitink, die komende week voor het Concertgebouwconcert staat.

➔ NPORADIO4.NL/MATINEECAFE

Podium Witteman

Paul Witteman ontvangt zondag 16 december violist **Daniël Rowland**, die met cellist **Maya Bogdanović** muziek van de Estse componist Pēteris Vasks speelt. In 'Pauls Jonge Helden' deze keer een wereldster in wording: de Franse trompettist **Lucienne Renaudin Vary**. In Podium Witteman speelt ze met pianist **Caspar Vos** muziek van Oskar Böhme. **The Choir of St. John's College Cambridge** zingt Christmas Carols. LIVE OP NPO 2 (18.05 UUR)

➔ PODIUMWITTEMAN.NL

telefoons in de zaal

Geconcentreerd luisteren is voor de meeste Matinee-bezoekers de ideale manier om van muziek te genieten. Daarom vragen wij u zoveel mogelijk met elkaar rekening te houden, de telefoon op 'stil' te schakelen en geen foto's te maken voordat de muziek is uitgeklonken.

BENT U AL VRIEND?

WWW.VRIENDENVANDEMATINEE.NL
ZIE PAGINA 28

KlassiekMagazine

Een website, gewijd aan onze concerten, het Radio Filharmonisch Orkest en het Groot Omroepkoor en het Muziekcentrum van de Omroep in Hilversum. Met achtergronden, interviews, musiciportretten en meer!

➔ KLASSIEKMAGAZINE.NL

uitzending npo radio 4 en terugluisteren

Dit concert wordt live uitgezonden via NPO Radio 4. Via de website

➔ ZATERDAGMATINEE.NL kunt u de gehele uitzending terugluisteren. Enkele dagen ná ieder concert kunt u het concert (zonder pauzeprogramma) terugluisteren op
➔ NPORADIO4.NL/CONCERTEN

programmaboekjes

Wist u dat u enkele dagen voor ieder concert het programmaboekje al kunt inzien op onze site?

➔ ZATERDAGMATINEE.NL

de zaterdagmatinee op social media

Via facebook, twitter en instagram houdt de Matinee u op de hoogte van het laatste nieuws rond de concerten. Volg ons en praat mee!

58E SEIZOEN 15 december 2018

DE EUROPEAAN FREDERICK DELIUS

Voel ik me Brits of Europees? Het is een vraag die op dit moment een natie tot op het bot verdeelt, en het is een vraag die ook componist Frederick Delius bezighield. Delius werd weliswaar in Engeland geboren en begraven, maar kwam uit een Duitse migrantenfamilie. Hij trok als adolescent naar Florida, bezocht het conservatorium in Leipzig, woonde het grootste deel van zijn leven in Frankrijk en bracht vele zomers door in Noorwegen. In Engeland kwam hij niet graag, omdat – zoals hij het in 1927 in een interview formuleerde – “men daar een voorliefde heeft voor middelmatigheid, en emoties wantrouwt.” Delius, die tot 1903 Fritz genoemd werd, boekte weliswaar zijn eerste grote successen in Duitsland, maar hekelde het chauvinisme aldaar. Het liefst omschreef hij zich daarom, in navolging van Friedrich Nietzsche, als een “goede Europeaan”. De wereld waarin hij leefde, accepteerde dergelijk wereldburgerschap en dubbele loyaliteiten niet, zeker niet nadat de Engelsen en Duitsers tijdens de Eerste Wereldoorlog een beestachtige strijd hadden uitgevochten. Zo werd Delius langzaam maar zeker door het Engelse kamp geclaimd en raakte zijn muziek in de Duitstalige wereld, en vervolgens ook op de rest van het Europese vasteland, in de vergetelheid. Illustratief daarvoor is de uitvoeringsgeschiedenis van zijn bekendste en meest succesvolle opera. *A Village Romeo and Juliet* (1901) ging als *Romeo und Julia auf dem Dorfe* in 1907 in de Berlijnse Komische Oper in première, maar wordt tegenwoordig toch vooral als een Engelse opera gezien. Het oorspronkelijk in het Engels geschreven werk beleefte na ruim honderd jaar nu eindelijk zijn Nederlandse première in de ZaterdagMatinee.

Een dorps-Tristan

In 1927 waagde de vermaarde Britse dirigent Sir Thomas Beecham zich aan de voorspelling dat muziekhistorici Delius over pakweg vijftig jaar als de belangrijkste componist van zijn tijd zouden beschouwen. Zoals wij nu weten is daar weinig van

Frederick Delius

terechtgekomen, maar het onderstreept de betovering die Delius' muziek teweeg kan brengen. Delius studeerde weliswaar aan het conservatorium in Leipzig, maar hij had veel eigenschappen van een autodidact: een zeer uitgesproken muzikale geest die precies datgene absorbeert wat hij nodig heeft om een eigen stijl te ontwikkelen, zonder zich om de meer 'academische' vereisten te bekommeren. Daarom lagen klassieke vormen hem niet echt, en liet hij zich vooral gelden in de opera en met symfonische gedichten. Zijn roeping vond hij naar eigen zeggen op een veranda in Florida, toen hij vanaf de plantage uit de verte Afro-Amerikaanse gezangen hoorde. In Leipzig leerde hij Grieg kennen, die Delius en diens zakelijk ingestelde vader van zijn muzikale talent overtuigde. Griegs muziek vormde een grote inspiratiebron voor Delius' eigen stijl, waarin kleurrijke harmonie en orkestratie centraal staan en de natuur steevast een belangrijke inspiratiebron is. De relatief statische harmonie en voorliefde voor deinende klankvelden deelt Delius met zijn tijdgenoot Claude Debussy. Deze eigenschappen brachten de muziekjournalist Richard Capell ertoe Delius in 1931 als een "muzikale landschapsschilder" weg te zetten, een man die weliswaar sfeervol le, maar tegelijkertijd statische en onbeduidende muziek schrijft. Aanhangers van Delius stellen daarentegen dat zijn Duitse inborst, en met name zijn inzicht in Wagners oeuvre, hem in staat stelden om zijn muziek ook in langere composities richting en drama mee te geven. De Wagner-invloed beperkt zich bij Delius niet tot muziek alleen. We vinden hem ook terug in zijn voorliefde voor thema's als onmogelijke liefde, het noodlot, mystiek en sensualiteit, zaken die in *A Village Romeo and Juliet* ook een prominente rol spelen. In die zin had de opera ook *A Village Tristan and Isolde* kunnen heten.

Liebestod in de Zwitserse Alpen

Vóór *A Village Romeo* schreef Delius al drie opera's die zijn kosmopolitische oriëntatie onderstrepen. *Irmelin* (1892) is gebaseerd op een Noorse middeleeuwse legende, *The Magic Fountain* (1895) toont een ontmoeting tussen ontdekkingsreizigers en Indianen in zestiende-eeuws Amerika, terwijl *Koanga* (1897) het lot van een Afrikaanse prins toont die weigert in Amerika als slaaf te werken. Op het eerste oog lijkt Delius'

opera-oeuvre op een volkenkundig museum, maar ondanks de verschillen in *couleur locale* zijn de thema's steevast hetzelfde. Twee geliefden streven een hoger ideaal na, maar gaan gebukt onder hun omgeving en een sluimerend noodlot, waarna een gezamenlijke *Liebestod* – geheel in de geest van Wagners *Tristan* – onvermijdelijk is. In *A Village Romeo* wist Delius al deze elementen op de meest overtuigende en aansprekende wijze bijeen te brengen.

Verhaal uit de krant

Het verhaal van de opera valt terug te voeren tot een nieuwsbericht dat in september 1847 in de *Zürcher Freitagszeitung* verscheen: "In het dorp Altsellershausen, bij Leipzig, leefden een jongen van negentien en een meisje van zeventien die elkaar liefhadden. Ze waren kinderen van arme ouders die, na een jarenlange onderlinge vete, niet instemden met het huwelijk van de twee. Op 15 augustus gingen de jonge geliefden naar een herberg waar ze tot in de vroege morgen dansten, waarna ze samen het lokaal verlieten. De volgende dag werden hun lijken aangetroffen in een nabijgelegen weide."

De Zwitserse dichter, schrijver en schilder Gottfried Keller (1819-1890) breidde dit simpele gegeven in zijn novelle *Romeo und Julia auf dem Dorfe* (1856) aanzienlijk uit. Allereerst verplaatste hij de handeling naar het fictieve Zwitserse Alpendorp Seldwyla. Het conflict tussen de ouders gaat bij Keller over een strook land

Gottfried Keller:
Landschaftliche
Komposition ('Heroische
Landschaft'), 1842

collectie Zentralbibliothek,
Zürich

die zich tussen hun beider landgoederen bevindt en niemand toebehoort omdat de zwarte vedelaar, een mysterieuze landloper en bastaardkleinzoon van de vroegere eigenaar, de grond niet kan claimen. In de tussentijd spelen beide vaders landjepik op het braakliggende land, net zolang totdat ze letterlijk in elkaars achtertuin staan. Vervolgens raken de mannen in een rechtszaak verwickeld die hen uiteindelijk berooid en onteigend achterlaat. Sali (de jongen) en Vrenchen (het meisje) – die het niemandsland jarenlang als ontmoetingsplek hebben gebruikt en elkaar liefhebben – kunnen door de vete en de financiële situatie van hun ouders niet met elkaar trouwen. Wanneer ze elkaar heimelijk opnieuw ontmoeten, betrapt Vrenchens vader hen, en uit zelfverdediging slaat Sali de man bewusteloos. Vrenchens vader verliest zijn zinnen en verdwijnt in een inrichting. Sali's schuld maakt een gezamenlijke toekomst met Vrenchen nog moeilijker, waarop de geliefden besluiten samen nog één dag gelukkig te zijn en daarna afscheid te nemen. Op een jaarmarkt worden ze door dorpelingen herkend en beschimpt, waarna ze naar een herberg trekken, alwaar ze de zwarte vedelaar en zijn trawanten tegen het lijf lopen. Na een uitbundige nacht realiseren ze zich dat toekomstig aards geluk voor hen onmogelijk is, betreden de rivier in een hooischip dat ze tot zinken brengen, en verdrinken samen.

Utopie van individualiteit en sensualiteit

Kellers uitwerking van het krantenbericht is typerend voor het poëtische of burgerlijke realisme dat in de tweede helft van de negentiende eeuw de Duitstalige literatuur domineerde, en waarvan Keller zelf een van de belangrijkste exponenten was. Binnen deze stijl belichten alledaagse verhalen in microvorm existentiële of maatschappelijke problemen. Waarachtigheid en motivering van de handeling door externe factoren is daarbij van groot belang. Keller ruimt daarom veel pagina's in om het escalerende juridische conflict uiteen te zetten. Bovendien heeft het verhaal een duidelijke moraal. De onethische houding van beide vaders drijft hun families de afgrond in, en de nobele liefde van Sali en Vrenchen is niet genoeg om onheil af te wenden. Ze raken steeds verder van het rechte pad af, met hun zelfgekozen dood als tragische ontknoping. Kellers beschrijving van de bij vlagen extatische en fatale liefde tussen Sali en Vrenchen had echter iets ambivalents; toont ze het verval van twee immorele families, of vormt ze tegelijkertijd niet ook een romantische verheerlijking van een bandeloze, kosmische liefde?

Delius was overduidelijk niet geïnteresseerd in de burgerlijke moraal van het verhaal. Voor hem is de *Liebestod* van Sali en Vrenchen (in de Engelstalige versie vaak verbasterd tot Vreli), hoe noodlottig en onvermijdelijk hij ook mag zijn, de ultieme viering van individualiteit en sensualiteit in een huichelachtige, door groepsgeest gedicteerde maatschappij. Daarnaast is Delius' invulling van de zwarte vedelaar in het samen met zijn vrouw vervaardigde libretto kenmerkend voor zijn wereldbeschouwing. Bij Keller is deze zonderlinge figuur vooral een boosaardige macht: hij is het soort man dat je ver van je kinderen wilt houden. Voor Delius, daarentegen, belichaamt de zwarte vedelaar een alternatieve, meer utopische levenswijze, een bestaan, wars van aardse zaken zoals bezit, wetten, haat en nijd. Als een Dionysos-achtige figuur verleidt hij de jonge geliefden tot een extatisch leven, vrij van conventies. Zijn alternatieve levensvisie voert weliswaar tot de dood, maar deze dood is de apotheose van een intens en moedig leven, geheel in de geest van Nietzsche, Delius' intellectuele idool.

De manier van leven van The Black Fiddler voert weliswaar tot de dood, maar deze dood is wel de apotheose van een intens leven, vrij van conventies.

Marc Chagall: *De violist*, 1913

collectie Stedelijk Museum, Amsterdam

Lyrisch drama

Hoewel het werk in eerste instantie als een opera met een proloog en drie aktes werd gepresenteerd, spreekt de gedrukte partituur van een lyrisch drama in zes scènes, in het Duits als ‘Bilder’ aangeduid. Het onderstreept de beeldende kwaliteit van de muziek, maar ook Delius’ ambitie om het verhaal zonder onderbrekingen te presenteren. Muzikaal streeft hij daarbij Wagners *unendliche Melodie* na, terwijl zijn methode ook geïnspireerd lijkt door de eenakter-esthetiek uit het gesproken theater van bijvoorbeeld August Strindberg. De orkestrale tussenspelen promoveren in Delius’ opera tot absolute hoogtepunten, waarin Delius de schoonheid van het Alpenlandschap en het gevoelsleven van de titelhelden verklankt, met de beroemde ‘Walk to the Paradise Garden’ tegen het einde van het stuk als beroemdste voorbeeld. De ironie van deze beroemde passage is dat ‘The Paradise Garden’ een terugkeer naar vroeg-Bijbelse onschuld suggereert, terwijl het in de opera ook de naam is van de pub die Sali en Vreli zullen bezoeken. De veelal pasteltintachtige orkestratie van de tussenspelen doet aan Debussy’s *Pelléas et Mélisande* denken, een opera die in dezelfde periode tot stand kwam. Voor de jaarmarktscène en een deel van de vagebondenmuziek lijkt Wagners *Meistersinger* model gestaan te hebben. Het door beide geliefden gedroomde visioen van hun huwelijksceremonie met onzichtbare koren en beierende klokken roept op zijn beurt de sfeer van *Parsifal* op. De sombere muziek legt echter al een grauwsliuer over de idylle, en naarmate de opera vordert, verspreiden noodlot en melancholie zich als een inktvlek over de partituur. Wanneer Sali en Vreli in

afbeeldingen voor
Gottfried Kellers
*Romeo und Julia im
Dorfe*, door Ernst
Würtenberger, 1919

vlnr: De kinderen Sali en
Vrenchen, Sali en
Vrenchen aan de rivier
en Het hooischip drijft
naar de stad

de slotmaten besluiten zich over te geven aan het water, stelt Vreli dat hun bruidsbed op hen wacht. De sombere klanken zijn nu verleden tijd; Delius biedt zijn geliefden een etherische, gezamenlijke *Liebestod* waar Isolde jaloers op zou zijn.

‘Goede’ noten

Na de redelijk goed ontvangen Berlijnse première volgden vanaf 1910 enkele uitvoeringen op belangrijke Engelse podia. Hoewel Delius door zijn sporadische aanwezigheid in zijn geboorteland minder zijn stempel op de zogenoemde *English Musical Renaissance* kon drukken dan Elgar en Vaughan Williams, heeft zijn muziek toch vooral wortel geschoten in de Britse muziekwereld. Een persoonlijk hoogtepunt was 1929, toen er in Londen een speciaal festival georganiseerd werd om de muziek van de door syfilis inmiddels zwaar-gehandicapte componist onder de aandacht te brengen. Tegelijkertijd heeft het etiket ‘Engelse opera’ *A Village Romeo* niet noodzakelijkerwijs goed gedaan. Er zijn in de geschiedenis naast Purcell en Britten nu eenmaal nauwelijks Britse operacomponisten geweest die het continentale operapodium werkelijk veroverd hebben. Dat Delius zich in de jaren twintig van de vorige eeuw hevig verzette tegen de modieuze klanken van Stravinsky en Schönbergs ‘foute-noten-muziek’, droeg bovendien bij aan zijn reputatie als decadente, reactionaire componist; een doodzonde in de door modernisme gedicteerde twintigste eeuw. Maar wie niet blind in dat vooruitgangsgedanken gelooft, zal in Delius’ *Village Romeo* veel verfijnde en schoons aantreffen.

Kasper van Kooten

scène 1

Een zonnige nazomerdag in een heuvelachtig landschap nabij het fictieve Zwitserse dorp Seldwyla

De boeren Manz en Marti ploegen elk hun eigen land, dat gescheiden wordt door een braakliggend terrein. Marti merkt op dat het zonde is om zo'n goed stuk land onbenut te laten, en besluit er opnieuw een extra stuk van om te ploegen zodat zijn eigen land groter wordt. Manz doet hetzelfde. Sali, de dertienjarige zoon van Manz, en Vreli, de elfjarige dochter van Marti, brengen hun vaders het middagmaal, en betreden het braakliggende land om er samen te spelen. De vaders en kinderen horen plotseling een raadselachtig geruis van de wind, waarna in de verte The Dark Fiddler verschijnt. Manz en Marti bespreken de redenen waarom deze bastaard geen recht meer heeft op het braakliggende terrein, dat ooit zijn grootvader toebehoorde. Binnenkort gaat het grondstuk onder de hamer. De kinderen zijn gebiologeerd door deze mysterieuze figuur en zijn fiedelspel en besluiten op hem af te gaan. The Dark Fiddler groet hen vriendelijk en belooft dat ze te allen tijde op zijn grondstuk mogen spelen, maar dat het spoedig volledig afgepakt zal zijn door Manz en/of Marti. Wie weet betalen de boeren daar ooit de prijs voor. The Dark Fiddler verdwijnt weer. Manz en Marti bediscussiëren de aankomende veiling, waarin ze de enige gegadigden zullen zijn, en beschuldigen elkaar wederzijds van landjepik. De woordenwisseling escaleert, en om een handgemeen te vermijden lopen beide vaders van elkaar weg, met hun kind aan de hand. Ze verbieden hun kinderen ooit nog met elkaar te praten of te spelen.

scène 2

Zes jaar later. Marti's inmiddels vervallen huis

Na zes jaar besluit Sali toch Vreli op te zoeken. Vreli schrikt als ze hem ziet, maar is ook blij. Ze bespreken hoe de rechtszaak allebei hun vaders berooid heeft achtergelaten. Sali vraagt of hij even mag blijven, omdat hij Vreli veel te zeggen heeft. Zij vreest dat haar vader snel zal terugkeren, waarop ze besluiten elkaar heimelijk op het wilde land te treffen, net als vroeger.

scène 3

Het braakliggende land

Als zij daar eenmaal zijn aangekomen verschijnt The Dark Fiddler opnieuw. Hij vertelt dat hij enig genoeg niet kan onderdrukken nu de hebzucht van Manz en Marti hun ondergang is geworden,

maar dat het inmiddels klaar is; nu zijn we immers allemaal bedelaars! Hij nodigt Sali en Vreli uit samen met hem een zwerend bestaan te leiden en belooft dat ze elkaar vast nog eens tegen zullen komen, waarna hij weer verdwijnt. Vreli is bezorgd; de vorige keer beloofde de verschijning van The Black Fiddler ook weinig goeds. Sali neemt het voor de man op en stelt voor onbezorgd op het land te spelen, net als vroeger. Hun kinderspel mondt uit in een vurige kus. Juist dan verschijnt Marti, die Vreli wegtrekt, waarna Sali hem een klap uitdeelt. Marti blijft roerloos liggen, en Sali en Vreli blijven vertwijfeld achter.

Marti's huis

Door de klap heeft Marti zijn verstand verloren; hij is daarom naar een inrichting gebracht. Vreli neemt afscheid van het huis, dat inmiddels verkocht is. Sali komt binnen, en Vreli omhelst hem onmiddellijk. Ondanks alles houden ze nog even veel van elkaar. Vreli vertelt dat ze van plan is naar een ver oord te vertrekken, maar Sali weigert haar alleen te laten gaan. Daarop besluiten ze samen te gaan zwerven. Ze vallen in slaap en dromen gelijktijdig over hun bruiloft, die door de familie-vete en hun armoede onmogelijk is. Wanneer ze zich realiseren dat deze droom nooit werkelijkheid zal kunnen worden, besluiten ze dan tenminste één gelukkige dag samen te hebben. Vol goede moed vertrekken ze richting de jaarmarkt in het nabijgelegen dorp Berghald.

De jaarmarkt

Op de jaarmarkt is het een drukte van belang; verschillende artiesten en handelaars prijzen hun kunsten en waren aan. Sali en Vreli vergapen zich aan alle mooie spulletjes. Sali zegt dat hij Vreli alles cadeau zou doen als hij nog steeds rijk was geweest. Voor haar zou een kleinigheidje al genoeg zijn. Terwijl de twee over de markt struinen, worden ze opgemerkt door mensen uit hun dorp, die schande spreken van hun samenzijn. Hun plezier is voorbij wanneer ze zich bewust worden van alle starende blikken. Sali stelt voor naar de Paradise Garden te gaan, waar niemand hen kent en ze de hele nacht samen zullen kunnen dansen. Vreli stemt in.

The Walk to the Paradise Garden

instrumentaal tussenspel

scène 4

scène 5

De wilde tuin van herberg The Paradise Garden, uitkijkend op een vallei waar een rivier door stroomt.

Terwijl Sali en Vreli nog onderweg zijn, klinkt vanuit de verte het gezang van The Vagabonds, die hun zorgeloze levensstijl bezingen. Dan neemt The Dark Fiddler het woord. Hij vertelt het verhaal over zijn vroegere landgoed, de vete tussen Manz en Marti en de verboden liefde tussen Sali en Vreli. “Hoe zal het eindigen?”, vraagt hij zich hardop af. Op dat moment verschijnen Sali en Vreli. Sali belooft Vreli dat ze hier werkelijk anoniem zullen zijn, maar die hoop vervliegt wanneer The Dark Fiddler hen begroet. Opnieuw nodigt hij hen uit hem en zijn trawanten te volgen, de bergen in, waar de hei hun bruidsbed zal zijn. Terwijl The Vagabonds opnieuw hun leven bezingen, vragen Sali en Vreli zich af of ze inmiddels niet ook Vagebonden geworden zijn. Zou het niet geweldig zijn om te zwerven? The Slim Girl nodigt Vreli uit zich aan te sluiten en stelt voor dat ze haar schatje gerust kan inwisselen voor een ander tegen de tijd dat ze op hem uitgekeken is. Vreli stelt verontwaardigd dat ze dit nooit zou doen. Daarop antwoordt The Slim Girl dat Vreli veel te preuts en burgerlijk is om een van hen te kunnen zijn. Terwijl de groep de herberg ingaat, vraagt The Dark Fiddler de twee nog eens over zijn aanbod na te denken. Sali en Vreli realiseren zich echter dat het meisje gelijk had; zo willen en kunnen ze niet leven.

Op dat moment doet de rijzende maan het landschap op magische wijze transformeren. Vanaf de rivier horen Sali en Vreli stemmen van schippers. Vreli denkt dat het engelen zijn, en dat deze plek daadwerkelijk het Paradijs is. Sali stelt voor om, net als de schippers, samen de rivier af te drijven. Vreli stemt in en concludeert dat ze het beste samen kunnen sterven. Sali is het met haar eens; nog één zalig moment samen, en dan sterven! Sali en Vreli bezingen het magische landschap en het bruidsbed dat hen wacht, betreden een hooischip en trekken de stop uit de boot. Vanaf de heuvel klinkt het vrolijke gezang van The Vagabonds, de schippers merken het naderende schip op. The Dark Fiddler wijst The Vagabonds op het schip, dat langzaam ten onder gaat.

Kasper van Kooten

Sir Mark Elder

Sir Mark Elder is chef-dirigent van het Hallé, Principal Artist van het Orchestra of the Age of Enlightenment en artistiek leider van Opera Rara. Hij was chef-dirigent van de English National Opera van 1979 tot 1993 en bovendien eerste gastdirigent van het City of Birmingham Symphony Orchestra en het BBC Symphony Orchestra. Vele jaren achtereenvolgend trad Sir Mark Elder op bij de BBC Proms, waarvan in 1987 en 2006 tijdens de Last Night of the Proms. In 2013 bracht hij er *Parsifal* met het Hallé. Hij dirigeerde in de grote operahuizen als Covent Garden en de Met, in Chicago, San Francisco, Parijs, München, Amsterdam (*Benvenuto Cellini*) en Zürich, en bij de Bayreuther Festspiele. Hij werd geëngageerd door orkesten als Chicago Symphony, het National Symphony Orchestra Washington, London Symphony, het London Philharmonic, het Russisch Nationaal Orkest, het Rotterdams Philharmonisch, het Budapest Festival Orchestra, het Tonhalle-Orchester Zürich, het Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia in Rome, het Orchestre de la Suisse romande, de Wiener Symphoniker, het Filharmonisch Orkest van Bergen en het Orchestra of the Age of Enlightenment. Sir Mark Elder werd in 2017 onderscheiden met een Companion of Honour, werd geridderd in 2008 en Commander of the Most Excellent Order of the British Empire in 1989. Voor zijn werk bij de English National Opera werd hem in 1991 een Olivier Award toegekend, in mei 2006 riep de Royal Philharmonic Society hem uit tot Dirigent van het Jaar, en in 2011 werd hij erelid van de Royal Philharmonic Society. Eerder in de Matinee: o.a. Verdi *Ernani* (1999), Britten *Les illuminations* & Berg *Sieben frühe Lieder* (2004), Prokofjev *Tweede vioolconcert* & Tüür *Searching for roots* (2008), Mahler *Rückert-Lieder* & Nielsen *Derde symfonie* (2009), Delius *Brigg Fair*, Britten *Phaedra* & Dvořák *Achtste symfonie* (2013)

Benjamin Goodson

De Brit Benjamin Goodson is chef-dirigent van Bath Camerata, assistent-dirigent van het Rundfunkchor Berlin en koorleider van het Dorset Opera Festival. Hij treedt op als koordirigent naast dirigenten als Sir Simon Rattle, Christian Thielemann, Ivan Fischer en Vladimir Jurowski. Dit seizoen is hij, behalve bij het Groot Omroepkoor, te gast bij het NDR Chor Hamburg, het MDR Chor Leipzig en het koor van het London Symphony Orchestra. Hij dirigeert Consensus Vocalis tijdens het StiftFestival in Weerselo en brengt tijdens het Musikfest Berlin Feldmans *Rothko Chapel* met Tabea Zimmermann en het Rundfunkchor Berlin.

Bijzondere producties waaraan Goodson meewerkte waren Tom Guthries geënceneerde Bachs *Matthäus-Passion*, het *Human Requiem* (een geënceneerde versie van Brahms' *Deutsches Requiem*) met het Rundfunkchor Berlin en Robert Wilsons encenering van Bach-motetten. Benjamin Goodson leerde het vak van Sir Colin Davis, Paul Spicer, Peter Stark and Ulrich Windfuhr. Drie jaar na zijn afstuderen werd hij aangesteld als Director of Music aan het Somerville College, waarmee hij de jongste Director of Music werd aan de University of Oxford.

Matthew Newlin Sali

De in Illinois geboren tenor Matthew Newlin studeerde aan het Chicago College of Performing Arts en maakt sinds 2013 deel uit van het ensemble van de Deutsche Oper Berlin, waar hij te zien is in rollen als Tamino (*Die Zauberflöte*), Belmonte (*Die Entführung aus dem Serail*), Don Ottavio (*Don Giovanni*), Ferrando (*Così fan tutte*), Arturo (*Lucia di Lammermoor*), Pong (*Turandot*), Gastone (*La traviata*), Gobin (Puccini's *La rondine*), Seemann (*Tristan und Isolde*) en Steuermann (*Der fliegende Holländer*). Onlangs maakte hij er zijn roldebuten als Tom Rakewell in Stravinsky's *The Rake's Progress*, de titelrol in Händels *Samson*, Alfredo in Verdi's *La traviata* en Andres in Alban Bergs *Wozzeck*. Hij was bij De Nationale Opera en de Opéra national de Paris als Zotico te zien in Cavalli's *Eliogabalo*, zong Ferrando in het Stadttheater Klagenfurt en stond in Theater Basel in de veelbesproken *Così fan tutte*-productie van regisseur Calixto Bieito. Newlin won in 2014 de operaprijs van het Internationale Vocalisten Concours 's-Hertogenbosch.

Marina Costa-Jackson Vreli

De Italiaans-Amerikaanse sopraan Marina Costa-Jackson studeerde aan de Academy of Vocal Arts in Philadelphia en werd in 2015 onderscheiden met de Met Opera National Council-prijs. Ze debuteerde als Fiordiligi (Mozarts *Così fan tutte*) in de Seattle Opera, als Violetta (*La traviata*) in de Oper Köln, als Verdi's Desdemona (*Otello*) tijdens het Finse Savonlinna Opera Festival en in het Moskouse Bolsjoj Theater. Ze zong Mimi (*La bohème*) in de New Yorkse Met, de Oper Köln en bij Welsh National Opera, debuteerde in de Dallas Opera als Adalgisa (*Norma*), zong Musetta (*La bohème*) in het Michigan Opera Theatre, Leonora (*Il trovatore*) in Hong Kong, Nedda (Leoncavallo's *Pagliacci*) bij Utah Opera – waar ze ook te zien was als Lauretta in *Gianni Schicchi* – en viel bij de Met in als Amelia in *Simon Boccanegra*. Onlangs debuteerde ze in de Opéra national de Paris als Micaela in Bizets *Carmen*. Costa-Jackson is ook veelvuldig op de concertpodia te vinden; zo zong ze Verdi's *Requiem* in het Teatro Municipale de Santiago.

Tim Kuypers Manz

De Nederlandse bariton Tim Kuypers studeerde aan het Conservatorium van Amsterdam en maakte deel uit van de Studio van de Bayerische Staatsoper in München. Hij zong er rollen als Hermann (*Les contes d'Hoffmann*), Marullo (*Rigoletto*), Jager (*Rusalka*), Fiorello (*Il barbiere di Siviglia*), Gregor Mittenhofer (Hans Werner Henze's *Elegie für junge Liebende*), Der Einäugige (*Die Frau ohne Schatten*), Ping (*Turandot*), Harašta (*Het sluwe vosje*) en Johann in Massenets *Werther*. Onder chef-dirigent Kirill Petrenko vertolkte hij de rol van Hjalmar Johansen in de wereldpremière van Mirloslav Srnka's *South Pole* en de rol van Haudy in Bern Alois Zimmermanns *Die Soldaten*. Hij zong Il principe Yamadori (*Madama Butterfly*) in de Opéra de Lille, een rol waarmee hij binnenkort ook bij De Nationale Opera te zien zal zijn. Kuypers werkte met dirigenten als Fabio Luisi, Zubin Mehta, Kent Nagano, Ádám Fischer en Asher Fisch en met regisseurs als Hans Neuenfels, Richard Jones, Krzysztof Warlikowski en Carlus Padrissa/La Fura dels Baus.

Eerder in de Matinee: Prokofjev Semjon Kotko (Von Wierhof, 2016)

Callum Thorpe Marti

De Engelse bas Callum Thorpe studeerde aan de Royal Academy of Music en verwierf aansluitend een plek in William Christies Le Jardin des Voix. Hij zong Masetto (*Don Giovanni*) bij Glyndebourne on Tour, Garsington Opera en het Birgitta Festival (Estland), Der Lautsprecher in Ullmanns *Der Kaiser von Atlantis* bij English Touring Opera, *Hippolyte et Aricie* in het Glyndebourne Festival en Billy Jackrabbit in *La fanciulla del West* bij Opera North. Hij stond in de wereldpremière van *Shell Shock* (Nicholas Lens en Nick Cave) in de Brusselse Munt en zong Plutone (*Orfeo*) in Royal Opera House Covent Garden. Met Les Art Florissants werkte hij mee aan *The Fairy Queen*, *The Indian Queen* en Charpentiers *La descente d'Orphée aux enfers*. Sinds seizoen 2017/2018 maakt hij deel uit van het ensemble van de Bayerische Staatsoeper, waar hij rollen zingt als Zuniga (*Carmen*), Farfallo (*Die schweigsame Frau*), Astolfo (*Lucrezia Borgia*), Don Juan (Janáček's *Uit een dodenhuis*), Robert (*Les vêpres siciliennes*) en Zweite Gralsritter (*Parsifal*).

Eerder in de Matinee: Händel Theodora (Valens, 2015)

David Stout The dark fiddler

Bariton David Stout studeerde aan de Guildhall School of Music & Drama. Hij was bij Welsh National Opera o.a. te zien als Dr. Falke (*Die Fledermaus*), Ping (*Turandot*), Papageno (*Die Zauberflöte*), Konrad Nachtigall (*Die Meistersinger von Nürnberg*) en Schaunard (*La bohème*), een rol die hij ook vertolkte bij English National Opera, waar hij tevens te zien was als Zaretski (*Jevgeni Onegin*), Fritz Kothner (*Die Meistersinger*) en in de titelrol van *Le nozze di Figaro*. Hij vertolkte de rollen van Nikita (Weinbergs *Het portret*) en Mick in de 'voetbalopera' *Playing Away* tijdens de Bregenzer Festspiele, debuteerde bij Royal Opera House Covent Garden in *Don Carlo*, en keerde er terug als Baron Douphol (*La traviata*) en Selby de Selby in de wereldpremière van Rogers' *The virtues of Things*. Hij zong Papageno en Harašta (*Het sluwe vosje*) in Grange Park Opera, Marcello (*La bohème*) bij Scottish Opera, Aeneas (*Dido and Aeneas*) en Pluto (*Orfeo*) bij English Touring Opera en Dolochov (*Oorlog en Vrede*) in Welsh National Opera. Stout is ook actief als concertzanger en maakte meerdere muziekopnamen.

Rik de Jong Young Sali

Rik de Jong (2005) begon toen hij zeven jaar was met zingen in het kinderkoor Vesuvius van de Scholen in Kunst te Amersfoort. Toen hij negen was werd hij toegelaten tot het Nationaal Jongenskoor en vanaf zijn elfde trad hij ook toe tot de Solistenklas. Zijn vocal coach is Irene Verburg (sopraan en artistiek leider Nationaal Jongenskoor). Rik heeft al diverse malen solo gezongen, o.a. de terzetten uit *Die Zauberflöte* van Mozart. Als lid van het Nationaal Jongenskoor zong hij de *Matthäus-Passion* van Bach met het Koninklijk Concertgebouworkest en de *Achtste symfonie* van Mahler met het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Rik speelt ook trombone en houdt van bordspelen, hoe ingewikkelder, hoe beter! Rik zit in de eerste klas van het VWO.

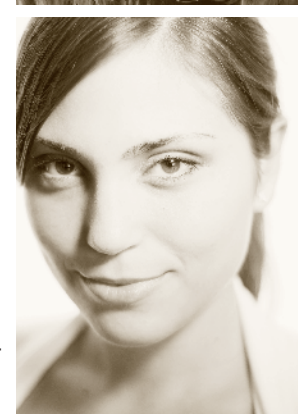
Lotte Cornel Young Vreli

Lotte Cornel (2003) houdt heel veel van zingen en is sinds januari 2017 lid van het Nationaal Kinderkoor. Ze zong mee in verschillende projecten, waaronder de *Achtste symfonie* van Mahler, *Jeanne d'Arc au Bûcher* van Honegger en de *Matthäus-Passion*. In haar vrije tijd vindt ze het leuk om te acteren, te dansen of te zingen. Ze zit in HAVO-4 en wil na haar school zang gaan studeren, haar droom is om operazangeres te worden.

Aylin Sezer

De Turks-Nederlandse sopraan Aylin Sezer studeerde aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag en de Dutch National Opera Academy, waar ze rollen vertolkte als Despina (*Così fan tutte*), Annio (*La clemenza di Tito*), de titelrollen in Monteverdi's *L'incoronazione di Poppea* en Händels *Agrippina*, en Pamina (*Die Zauberflöte*). In die laatste rol was ze ook te zien bij Opera Zuid en in een productie van Peter Brook, die onder meer in Zuid-Amerika, Athene, Rome, Genève en Bremen werd uitgevoerd. Ze maakte deel uit van het Jong Ensemble van Opera Vlaanderen, waar ze rollen zong als Barbarina (*Le nozze di Figaro*), Emma (*Chovansjtjina*), Despina (*Così fan tutte*) en Zerlina (*Don Giovanni*). Ze werkte met dirigenten als Jan Willem de Vriend, Richard Egarr en Glen Wilson. Sezer is ook actief als concertzangeres, en was finaliste in de zesde editie van de Leyla Gencer Voice Competition in Istanbul.

Eerder in de Matinee: Verdi *I due foscari* (Pisana, 2016)

Jeannette van Schaik

De Nederlandse sopraan Jeannette van Schaik studeerde zang aan het Conservatorium van Amsterdam en aan de Dutch National Opera Academy, waar ze onder meer te zien was als Donna Anna (*Don Giovanni*), Contessa (Mozarts *Le nozze di Figaro*), 1e Dame (*Die Zauberflöte*) en Click in de Nederlandse première van Hanna Kulenty's opera *The Mother of Black Winged Dreams*. Ze maakte haar debuut bij De Nationale Opera als Madrigalist in Puccini's *Manon Lescaut*, gevolgd door haar internationale roldebuut als Mimì in Puccini's *La bohème* in het Grand Théâtre de Luxembourg, in een productie van Opera Zuid. Afgelopen seizoen maakte zij haar roldebuten als Gretel in Humperdinck's *Hänsel und Gretel*, en als Governess in een concertante versie van Benjamin Britten's *The Turn of the Screw*. Van Schaik werkte met dirigenten als Paul Nadler, Antony Hermus, Karel Deseure en Clark Rundell en met orkesten als het Nederlands Kamerorkest, het Residentie Orkest en het Radio Filharmonisch Orkest. Jeannette van Schaik zingt in de Matinee van 13 april a.s. Anna in Verdi's *Nabucco* en op 1 juni Mädchen in Schrekers *Die Gezeichneten*.

Nina van Essen

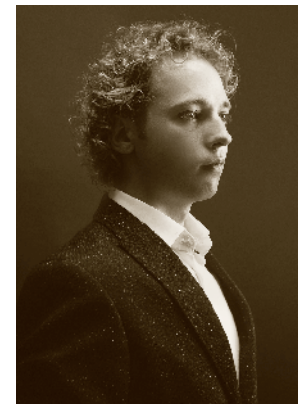

De Nederlandse mezzo Nina van Essen studeerde aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag en aan de Dutch National Opera Academy, waar ze te zien was als Madame de la Haltière (Massenet's *Cendrillon*), Hänsel in Humperdinck's *Hänsel und Gretel*, Lucretia in Benjamin Britten's *The rape of Lucretia*, Mercédès (Bizet's *Carmen*) tijdens het Bredewegfestival en Dorabella in *Così fan tutte*. Tijdens het Internationaal Vocalisten Concours 's-Hertogenbosch won ze de publieksprijs en de Annett Andriessen concertprijs. Ze zong met het ASKO|Schönberg Ensemble onder dirigent Reinbert de Leeuw, werkte mee aan het Grachtenfestival en stond als Madrigalist in *Manon Lescaut* bij De Nationale Opera onder dirigent Alexander Joel. Op haar repertoire staan tevens werken als Bachs *Matthäus-Passion*, Rossini's *Petite messe solennelle* en Mozarts *Große Messe in c-Moll*. Vanaf volgend theaterseizoen zingt Van Essen in het ensemble van het Staatstheater Hannover.

MAURICE LAMERTS VAN BIEREN

Raoul Steffani

Bariton Raoul Steffani studeerde zang aan de conservatoria van Tilburg en Amsterdam en aan de Universität für Musik und darstellende Kunst Wien. Hij was in 2016 winnaar van de Elisabeth Evertsprijs, en van het Grachtenfestival Conservatorium Concours; als laureaat van het Prinses Christina Concours verzorgde hij op uitnodiging van Nederlandse ambassades concerten in Los Angeles, San Francisco, Vancouver, Calgary en Athene. Hij zong Gabriel von Eisenstein (*Die Fledermaus*) in een productie van het Fontys Conservatorium met Orkest Zuid, Aeneas (Purcell's *Dido and Aeneas*) en Papageno in *Die Zauberflöte*. Tijdens zijn studie aan de Dutch National Opera Academy debuteerde hij als Guglielmo (*Così fan tutte*). Steffani is ook zeer actief als Lied- en oratoriumzanger en werkte met dirigenten als Vladimir Jurowski, David Zinman, Sigiswald Kuijken, Ed Spanjaard, Antony Hermus en Enrico Delamboy. Eerder in de Matinee: Prokofjev Semjon Kotko (eerste dorpsbewoner, 2016), Strauss Intermezzo (Ein Kammersänger, 2017)

Leon van Liere

Tenor Leon van Liere studeerde klassieke zang aan het Rotterdams Conservatorium. Als oratoriumzanger vertolkte hij soli in werken als Bachs *Matthäus-* en *Johannes-Passion*, Händels *Messiah*, Haydn's *Die Schöpfung* en *Die Jahreszeiten*, Mozarts *Requiem*, Mendelssohns *Elias* en *Paulus*, Verdi's *Requiem* en Dvořák's *Stabat Mater* en *Requiem*. Hij zong rollen als Tamino (*Die Zauberflöte*), Rinuccio (*Gianni Schicchi*) en Ismaele (*Nabucco*) en was te zien als Rodolfo in *La bohème* bij Opera op het Hogeland. Bij de Dutch National Opera Academy vertolkte hij de rol van Podestà in Mozarts *La finta giardiniera*, de rollen van Willem Mons en Nicolaas Witsen in *The Tsar, his wife, her lover and his head* van Monique Krüs, en Maximilian en Cacambo in een pocketversie van Leonard Bernstein's *Candide* in het kader van het Resident Artists Programme van de Nederlandse Reisopera. In 2018 was Van Liere tijdens het Bredewegfestival te zien als Don José in een bewerking van Bizet's *Carmen*.

In de NTR ZaterdagMatinee van 1 juni a.s. verleent Leon van Liere zijn medewerking aan de uitvoering van Schrekers *Die Gezeichneten*. Eerder in de Matinee: Verdi Simon Boccanegra (kapitein, 2017)

RONALD KNAPP

Martijn Sanders

De Nederlandse bas-bariton Martijn Sanders studeerde aan het Utrechts Conservatorium en in Wenen. Hij debuteerde als Papageno (*Die Zauberflöte*) tijdens de Wiener Mozart Woche in het Schlosstheater Schönbrunn, gevolgd door een debuut als Dandini in Rossini's *La cenerentola* tijdens het festival Kammeroper Schloss Rheinsberg. Hij was bij Opera Zuid te zien als Popolani (Offenbachs *Barbe-Bleue*), Figaro (*Le nozze di Figaro*), Papageno, Tonio (*Pagliacci*), Sagrestano (*Tosca*) en Escamillo (*Carmen*). Bij De Nationale Opera vertolkte hij de rol van Zweiter Senator in Schrekers *Die Gezeichneten*, en hij zong bij de Nederlandse Reisopera Patrocles in Michael Tippets *King Priam*. Sanders is ook actief als Lied- en concertzanger, en soleerde onder meer bij de philharmonie zuidnederland onder dirigent Michel Tabachnik in Berlioz' *L'enfance du Christ* (Joseph) en bij het Nederlands Philharmonisch Orkest onder dirigent Edo de Waart in Debussy's *La chute de la maison Usher* (L'ami).

Martin Mkhize

De Zuid-Afrikaanse bariton Martin Mkhize studeerde aan de Universiteit van Kaapstad. Hij won er de eerste prijs en de publieksprijs bij het zangconcours Shock Foundation. Mkhize was halve-finalist bij het concours Neue Stimmen 2017 en stond in de finale bij het Hans-Gabor-Belvedere-Gesangswettbewerb 2018, waarna hij werd uitgenodigd voor een gastoptreden bij de Opera van Dortmund in 2019. Bij de Fleur du Cap Theatre Nomination werd hij uitverkoren tot 'beste mannelijke acteur' voor zijn rol als Papageno in *Die Zauberflöte*. Hij zong de rol van Figaro in *Il barbiere di Siviglia* bij de Opera Studio van de Bregenz Festspiele en zingt dit seizoen de rol van Un ufficiale in dezelfde opera bij De Nationale Opera. Martin Mkhize is op dit moment betrokken bij de uitvoeringen van *Madama Butterfly* en Cimarosa's *Il matrimonio segreto* bij De Nationale Opera Studio.

Lucas van Lierop

De tenor Lucas van Lierop is met ingang van dit seizoen verbonden aan De Nationale Operastudio in Amsterdam. Bij De Nationale Opera zingt hij Paulino in *Il matrimonio segreto* en Heinrich der Schreiber in *Tannhäuser*. Recentelijk zong hij bij het Opera Forward Festival van DNO, met het Junger Stuttgarter Bach

Ensemble en Helmut Rilling, het New Haven Symphony Orchestra (*Messiah*) en in China en het Lincoln Center New York. Lucas van Lierop volgde masterclasses bij Thomas Alan, Graham Johnson en Andreas Scholl, bij de Bachakademie Stuttgart en het Britten-Pears Young Artist Programme in Aldeburg, Engeland. De in Hilversum geboren Lucas van Lierop haalde zijn Masters Vocal Performance aan de McGill University, Canada en de Masters of Musical Arts aan Yale University. In de Matinee van 1 juni zingt Lucas van Lierop de rol van Ein Jüngling in Schrekers *Die Gezeichneten*.

Radio Filharmonisch Orkest

Elk seizoen speelt het Radio Filharmonisch Orkest tientallen concerten met veelal uniek repertoire in de NTR ZaterdagMatinee, het AVROTROS Vrijdagconcert en Het Zondagochtend Concert. Vernieuwende concertideeën als Pieces of Tomorrow en Out of the Blue bereiken een opvallend jong publiek. Er waren geslaagde optredens op het Lowlands Festival (2014), het grenzenslechtende festival Le Guess Who? (TivoliVredenburg, 2017) en bij Podium Witteman in Concert (Carré, 2017). Het Radio Filharmonisch Orkest levert bovendien met groot plezier zijn bijdrage aan de lunchconcerten in het Muziekcentrum van de Omroep in Hilversum, de Robeco Summer Nights en het Holland Festival. Vrijwel alle, goed bezochte, concerten worden rechtstreeks uitgezonden op NPO Radio 4. Dat betekent vanzelf dat het Radio Filharmonisch Orkest optreedt voor een livepubliek dat vele tientallen malen groter is dan een concertzaal ooit zou kunnen herbergen. En het werkt mee aan steeds méér uitzendingen op radio en televisie, van Podium Witteman en De Wereld Draait Door tot In Holland staat een kerk, het NPO Radio 4 Kerstconcert en Maestro Jules Onthult. Het Radio Filharmonisch Orkest, opgericht in 1945, is een onmisbare schakel in het Nederlandse muziekleven. Behalve het grote symfonische repertoire speelt het orkest, meer dan welk ander Nederlands symfonieorkest, muziek van dit moment. Het betreft vaak premières van werk dat in opdracht van de omroepseries NTR ZaterdagMatinee en AVROTROS Vrijdagconcert wordt geschreven. Het orkest wordt sinds 2012 geleid door chef-dirigent Markus Stenz. Zijn voorgangers waren, na grondlegger Albert van

Raalte, Paul van Kempen, Bernard Haitink, Jean Fournet, Willem van Otterloo, Hans Vonk, Sergiu Comissiona, Edo de Waart en Jaap van Zweden. Het orkest werkte bovendien samen met illustere gastdirigenten als Leopold Stokowski, Kirill Kondrashin, Antal Doráti, Charles Dutoit, Valery Gergiev, Mariss Jansons, Michael Tilson Thomas, Gennady Rozhdestvensky, Peter Eötvös, John Adams, Christoph Eschenbach, Vasily Petrenko, Vladimir Jurowski en Pablo Heras-Casado.

Vanaf 1 september 2019 neemt de Amerikaanse Karina Canelakis het stokje van Markus Stenz over. Zij is daarmee de eerste vrouwelijke chef-dirigent van een Nederlands symfonieorkest. De Amerikaan James Gaffigan, vaste gastdirigent sinds 2011, tekende bij tot en met seizoen 2022-2023.

Vanzelfsprekend onderhoudt het orkest speciale contacten met dirigenten die een belangrijke rol in zijn geschiedenis hebben gespeeld. Het verleende eretitels aan Jaap van Zweden (honorary chief conductor), Edo de Waart (eredirigent) en Bernard Haitink, die in december 2012 het beschermheerschap heeft aanvaard.

In 2014 kreeg het Radio Filharmonisch Orkest een Edison Klassiek Oeuvreprijs toegekend voor zijn verdiensten voor het Nederlandse muzikleven, in 2017 de Concertgebouw Prijs (samen met het Groot Omroepkoor). Het Radio Filharmonisch Orkest en het Groot Omroepkoor vormen, samen met de productieafdeling van de concertseries van NPO Radio 4 (NTR en AVROTROS), de Stichting Omroep Muziek.

➔ WWW.RADIOFILHARMONISCHORKEST.NL

Groot Omroepkoor

Met ruim zestig vocalisten is het Groot Omroepkoor het enige professioneel opererende koor van deze omvang in Nederland. Al sinds zijn oprichting in 1945 is het koor een niet weg te denken factor in het grote koor-symfonische repertoire in ons land. Het zingt niet alleen de koorpartijen in de opera's, oratoria en cantates in de concertseries van de Nederlandse Publieke Omroep, het AVROTROS Vrijdagconcert, de NTR ZaterdagMatinee en Het Zondagochtend Concert. Het brengt ook a cappellaconcerten in het Amsterdamse Concertgebouw, in TivoliVredenburg en de Utrechtse Jacobikerk. In februari 2018 vond het derde Groot Meezingconcert plaats; tijdens de heuse happening

(vooraafgegaan door intensieve workshops) zongen onder leiding van voormalig chef-dirigent Martin Wright (1993-2002) zo'n twaalfhonderd liefhebbers Verdi's *Requiem* samen met het koor en het Radio Filharmonisch Orkest. De vierde editie in juni 2019 zal ook weer onder zijn leiding staan.

In de omroepseries zingt het Groot Omroepkoor dikwijls hedendaags werk. Niet zelden betreft het opdrachtwerken van Nederlandse componisten zoals Wagemans, Wagenaar, Visman, Manneke, Momotenko-Levitsky, Kortekaas, Roukens, Vleggaar en Zuidam en premières van werk van hedendaagse buitenlandse componisten, onder wie MacMillan, Whitacre, Henze, Adams, Kancheli, Goebaidolina en Glanert, maar ook al 'klassieke' twintigste-eeuwse componisten als Boulez, Stockhausen, Kagel, Ligeti en Messiaen.

Op de palmares staan vele opera's en koorwerken uit de negentiende, twintigste en eenentwintigste eeuw. Uiteraard wordt daarbij samengewerkt met de beste orkesten. In de omroepseries is dat doorgaans het Radio Filharmonisch Orkest. Ook met Het Koninklijk Concertgebouworkest bestaat een lange en zeer gewaardeerde samenwerking. De succesvolle concerten met de Amerikaanse koordirigent en componist Eric Whitacre trekken een breed, divers publiek.

De eerste officiële chef-dirigent van het Groot Omroepkoor was Kenneth Montgomery. Na hem waren respectievelijk Robin Gritton, Martin Wright, Simon Halsey, Celso Antunes en Gijs Leenaars chef-dirigent. Op 1 maart 2015 trad Klaas Stok aan als koorleider van het Groot Omroepkoor. Michael Gläser is vaste gastdirigent sinds september 2010. Peter Dijkstra is sinds 1 september 2018 eerste gastdirigent.

In september 2017 ontving het Groot Omroepkoor – samen met het Radio Filharmonisch Orkest – de Concertgebouw Prijs vanwege de belangrijke bijdrage van het koor aan het artistieke profiel van de Amsterdamse concertzaal. Samen met het Radio Filharmonisch Orkest en de productieafdeling van de concertseries van NPO Radio 4 (NTR en AVROTROS) maakt het Groot Omroepkoor deel uit van de Stichting Omroep Muziek.

➔ WWW.GROOTOMROEPKOOR.NL

BESCHERMHEER
Bernard Haitink
CHEF-DIRIGENT
Markus Stenz
HONORARY CHIEF
CONDUCTOR
Jaap van Zweden
ERE-DIRIGENT
Edo de Waart
VASTE GASTDIRIGENT
James Gaffigan
ASSISTENT-DIRIGENT
Frans-Aert Burghgraef
Sander Teepen

EERSTE VIOOL
Elisabeth Perry
Fred Gaasterland
Alexander Baev
Roswitha Devrient
Maria Escarabajal
Alberto Facanha
Johnson
Julija Hartig
Masha Iakovleva
Kerstin Kendler
Pamela Kubik
Leonie Mensink
Pedja Milosavljevic
Ruud Wagemakers
Janneke van Prooijen

TWEEDE VIOOL
Casper Bleumers
Eveline Trap
Zofia Balcar
Ian van den Berk
Esther de Bruijn
Michiel Eekhof
Wouter Groesz
Yvonne Hamelink
Annemarie van Hel-
deren
Esther Kövy
Dana Mihailescu
Renate van Riel
Alexander van den Tol
Frits Wagenvoorde
ALTVIOOL
Francien Schatborn
Huub Beckers
Arjan Wildschut
Igor Bobylev
Sabine Duch
Marije Helder
Erik Krosenbrink
Annemijn den Herder
Robert Meulendijk
Roeland Jagers
CELLO
Michael Müller
Eveline Kraayenhof
Winnyfred Beldman
Mirjam Bosma
Anneke Janssen
Ansfried Plat
Rebecca Smit
Arjen Uittenbogaard

CONTRABAS
Rien Wisse
Walter van Egeraat
Annika Pigorsch
Stephan Wienjusz
Eduard Zlatkin
Larissa Klipp
FLUIT
Barbara Deleu
Ellen Alberts
Maïke Grobbenhaar (+
piccolo)
HOB
Aisling Casey
Xabier Lijo
Maxime le Minter
ALTHOBO
Yvonne Wolters
KLARINET
Arjan Woudenberg
Esther Misbeek
Diede Brantjes
BASKLARINET
Sergio Hamerslag
FAGOT
Jos Lammerse
Freek Sluijs
Birgit Strahl
CONTRAFAGOT
Desirée van Vliet
HOORN
Petra Botma-Zijlstra
Annelies van Nuffelen
Toine Martens
Frédéric Franssen
Rebecca Grannetia
Fred Molenaar

TROMPET
Raymond Rook
Hans Verheij
Sven Berkelmans
TROMPET CIRCUS-
BANDA
Hans van Loenen
Erwin ter Bogt
TROMBONE
Jaume Gavilan Agullo
Victor Belmonte Albert
Octavio Montava Marin
TROMBONE CIRCUS-
BANDA
Herman Nass
Arno Schipdam
TUBA
Bernard Beniers
PAUKEN
Mark Haeldermans
SLAGWERK
Hans Zonderop
Vincent Cox
Esther Doornink
SLAGWERK CIRCUS-
BANDA
Paula Brouwer
HARP
Ellen Versney
Veronique Serpenti
ORGEL
Stephan Kiefer

GROOT OMROEPKOR

KOORLEIDER
Klaas Stok
VASTE GASTDIRIGENT
Michael Gläser
EERSTE GASTDIRIGENT
Peter Dijkstra

SOPRAAN
Annelie Brinkhof
Elma van den Dool
Daphne Druif
Kitty de Geus
Loes Groot Antink
Charlotte Janssen
Anitra Jellema
Saejeong Kim
Marielle Kirkels
Pauline de Lannoy
Yun Park
Judith Petra
Annette de Rozario
Jolanda Sengers
Liesbeth Vanderhallen
Dorien Verheijden
Yuko Yagishita
ALT
Maaïke Bakker
Yvonne Benschop
Nicoline Bovens
Aleksan Chobanov (*master
practicumstudent*)
Ans van Dam
Eline Harbers
Anneke Leenman
Suzanne Meessen
Anjolet Rotteveel
Guja Sandholt
Janneke Vis
Lisinka de Vries
Harda van Wageningen
Roelien van Wageningen
Els Woldberg
Pierrette de Zwaan

TENOR
Alan Belk
Sebastian Brouwer
Kevin Doss
Boguslaw Fiksinski
Ben Heijnen
Gerben Houba
Peter-Paul Houtmortels
Matevž Kajdiž
Ioan Micu
Albert van Ommen
Benedict Quirke
Matthew Smith
John Vredeveltd
Andrew Neil Walters
BAS
Gert-Jan Alders
Erks Jan Dekker
Peter Duyster
Joep van Geffen
Geert van Hecke
Henk van Heijnsbergen
Palle Fuhr Jørgensen
Itamar Lapid
Ludovic Provost
Menno van Slooten
Lars Terray
Hans de Vries
Jan van Zelm

“Ondanks de formidabele vocale prestaties in deze NTR ZaterdagMatinee was het toch vooral ook de extreme virtuositeit van het orkest die indruk maakte.
– Peter van der Lint, Trouw, 4 juni 2018, over Strauss' *Elektra* (ZaterdagMatinee).

“De allergrootste bewondering dwong het Groot Omroepkoor af.” [...] – Martin Toet, *Place de l'Opéra*, 10 juni 2018, over de Bernsteins *A White House Cantata* (AVROTROS Vrijdagconcert)

Wordt u ook vriend van het Radio Filharmonisch Orkest? Zie
WWW.RADIOFILHARMONISCHORKEST.NL/VRIENDEN-VAN-HET-RFO

Vriend worden van het Omroepkoor? Kijk op
WWW.VRIENDENGROOTOMROEPKOOR.NL

NTR • ZATERDAGMATINEE

ZATERDAG 22 DECEMBER, 14.15-CA 16.00 UUR
Concertgebouw Amsterdam
SERIE GOK & FRIENDS-2

MOZART MET
MARC MINKOWSKI

Les Musiciens du Louvre

Marc Minkowski dirigent

Ana Maria Labin sopraan
Ambroisine Bré mezzosopraan
Owen Willetts countertenor
Stanislas de Barbeyrac tenor
Norman Patzke bas

Händel|Mozart Ode auf St. Caecilia
Mozart Mis in c, KV 427 'Grote'

Mozart alom bij Marc Minkowski en Les Musiciens du Louvre. Zij brengen Mozarts beroemde 'Grote' mis in c en een huldeblijk aan Händel: Mozarts bewerking van diens grandioze ode aan de muziekpatrones Cecilia.

GEORGES GORET

Mozarts huldeblijk aan Händel

Toen Mozart zich in 1781 in Wenen vestigde maakte hij kennis met de Nederlandse diplomaat Gottfried van Swieten. Een erudiete persoonlijkheid met een grote bewondering voor Bach en Händel, en in het bezit van een daarbij behorende bibliotheek. Hij wakkerde Mozarts bewondering voor zijn grote voorgangers aan, met als gevolg bewerkingen van Bachs fuga's voor strijkkwartet en nieuwe orkestraties van oratoria van Händel, waaronder *Der Messias* en de *Ode auf St. Cecilia*, uiteraard in een Duitse vertaling.

Sterven als inspiratiebron

De adolescente Mozart had als hofcomponist in Salzburg al snel zijn bekost van het schrijven van missen op bestelling, forceerde zijn ontslag en vertrok naar Wenen. Waarom hij dan juist als 'vrij man' toch weer een mis componeerde is raadselachtig. En waarom hij zo'n grootscheepse onderneming niet voltooide is nog raadselachtiger. Toch hoort het 'Et incarnatus est' uit deze mis tot het allermooiste dat Mozart heeft nagelaten. Het sterven als diepste inspiratiebron. Mozart schreef de *Mis in c* voor zijn Constanze, als huwelijksgeschenk. Terwijl hij druk was met de voorbereidingen overleed hun eerste kindje, nog geen twee maanden oud. Mozart heeft nooit meer naar het 'gewone' misgenre omgekeken, al probeerde hij jaren later nog een *Requiem* te voltooien.

NTR • ZATERDAGMATINEE

ZATERDAG 12 JANUARI, 14.15-CA 16.25 UUR
Concertgebouw Amsterdam
SERIE RFO & FRIENDS I-3

VASILY PETRENKO OVER
LEVEN EN OVERLEVEN

Radio Filharmonisch Orkest
Vasily Petrenko dirigent

Anatoli Sivko bas
Alina Ibragimova viool

Oestvolkskaja De droom van Stepan Razin
Sjostakovitsj Tweede vioolconcert
Brahms Eerste symfonie

Dirigent Vasily Petrenko en violiste Alina Ibragimova keren terug bij het Radio Filharmonisch Orkest. Zij brengen Brahms' onstuimige *Eerste symfonie*, Sjostakovitsj' *Tweede vioolconcert* en een vroeg werk van zijn leerling Oestvolkskaja.

VRIJDAG 21 DECEMBER, 20.15 UUR
TivoliVredenburg Utrecht
WWW.AVROTROS.VRIJDAGCONCERT.NL

ADAM EN EVA IN DE
NOG JONGE WERELD

Radio Filharmonisch Orkest
Groot Omroepkoor

Leonardo García Alarcón dirigent

Gabriel, Eva Elsa Benoit sopraan
Uriel Sebastian Kohlhepp tenor
Raphael, Adam Daniel Schmutzhard bariton

Haydn Die Schöpfung

VRIJDAG 11 JANUARI 2019, 20.15 UUR
TivoliVredenburg Utrecht
WWW.AVROTROS.VRIJDAGCONCERT.NL

LUDWIG IN DE NACHT

LUDWIG

Arjan Woudenberg bassethoorn
Bart de Kater bassethoorn
Laetitia Gerards sopraan

Knigge Zacht en licht lacht 't maangezicht

Mendelssohn Konzertstück nr. 1 voor bassethoorn, klarinet en strijkers
Mendelssohn Midzomernachtsdroom (bewerkt voor Ludwig door Max Knigge)

Schönberg Verklärte Nacht

BENT U AL VRIEND OF MATINEEGENOOT?

De NTR ZaterdagMatinee is nog steeds een baken in het Nederlandse muziekleven. Maar hoe lang nog? Door structurele bezuinigingen komen de kroonjuwelen van de ZaterdagMatinee steeds meer in gevaar.

Het in stand houden van het unieke karakter en de hoge kwaliteit van de ZaterdagMatinee vraagt om continuïteit in de programmering. Daarvoor is het noodzakelijk dat de artistiek leider van de ZaterdagMatinee – ook in onzekere tijden – een of meer jaren vooruit kan plannen. Aan die zekerheid wil de *Stichting Vrienden van de Matinee* graag bijdragen. Meerjarige donaties zijn daarvoor een belangrijke basis.

Inmiddels hebben al een kleine 200 trouwe bezoekers van de ZaterdagMatinee een donatie toegezegd, waarvan bijna de helft voor vijf jaar. Dat is een mooie eerste stap.

Nu moeten we de volgende stap zetten!

Bent ú al Vriend of Matineegenoot?

Meer informatie: WWW.VRIENDENVANDEMATINEE.NL

U kunt ook rechtstreeks geld overmaken op rekening NL95 TRIO 0379 3404 96, t.n.v. Vrienden van de Matinee.

Iedere bijdrage is welkom!

